

La batalla, «*ἡ περὶ Σούχρωνι μάχη*», tingué lloc a l'a. 76 a. J.C., entre Sertori i les forces de Pompeu; amb llarga maniobra: derrota de Sertori, amb contratat d'aquest i resultat indecís (Plutarc, *Sertorios* XIX, 2, ed. Carles Riba, p. 111); el mateix Estrabó havia dit que Sertori tenia el quarter general a Dénia, i sortí a parar l'avenç dels pompeians, provinents d'Itàlia. Diu *περὶ (Σούχρωνι)* o sigui 'entorn de': es tracta, doncs, d'una població, no pas d'un riu, que llavors diria *παρὰ ο ἔπι* o bé *ἐν*.¹

Sobre la situació exacta de la ciutat de SUCRO, s'han emès conjectures un poc divergents, però que redun-den al voltant de Sueca; barrejant-s'hi gelosies de veïns, algú pretén que sigui Cullera; però no hi lliga la maniobra, estant Cullera en costa escarpada. S'està d'acord a identificar *Sucro* amb la ciutat de *Sicana*, anomenada per Avienus (*Ora Mar.*, 47), que el navegant grec del S. VII a. J.C. veu des de mar, però un poc terra endins.

Altres erudits (com Fr. Lasserre, en l'Estrabó de la G. Budé, p. 239) identifiquen amb *ad Sucronem* dels itineraris romans, que és uns 20 k. riu amunt; però a tort, perquè aquí és el punt on la via romana travessava el riu (és una *mansió*) «*ad*», o sigui al peu del pont, no cap ciutat. Schulten es limita a dir que havia de ser entre Alzira i l'Albufera, ço que ja pot correspondre a Sueca, que si bé es troba uns 5 k. a l'E. de la línia recta, entre els dos llocs, en el seu emplaçament actual, però el terme de Sueca s'allarga cap al Nord fins a l'Albufera, i ja consta així en el S. XIII, com hem vist per les pp. 396, 474 del *Rept*.

En conclusió, doncs, podem estar segurs que l'emplaçament de la ciutat de SUCRO, coincidia amb el de Sueca, o almenys amb un lloc dins el terme d'aquesta ciutat.

Vejam ara les teories ETIM. (B): que puix que Sueca és a SUCRO, el seu nom és prolongació d'aquell nom pre-romà. Ja ho digué Cabrera en el seu *Diccionario Etimológico Castellano* (s. v.), llibre on es troben bones i originals idees, que no han obtingut gaire resonància; i després ho han repetit bastants menys seriosos, que no cal citar. Car l'observador crític reconeix que això no és possible materialment, per més equilibris fonètics que es facin, ni comptant amb les particularitats extraordinàries concebibles en el terreny mossàrab.

(A) Seria àrab, s'ha pensat raonablement; i ho féu ja Julià Ribera, precisant la forma com «*zuaica*» (*Dis. y Op.* II, 313), d'un diminutiu de *sūq* 'mercat'; com que vol dir *suyaiqa*, la base fonètica és bona; quant al sentit es pot opinar vàriament, sobre si és ben adequat al lloc i entitat de Sueca; s'han donat raons per posar-ho en dubte, però és defensable, i no es pot, en principi, recusar; s'hi ha adherit Oliver-Asín, *Top.*, 135 (seguit a ulls clucs, com sempre, per *AlcM*), aduint que Yaqut cita 13 localitats d'aquest nom. Cosa que és magre, o mal suport, perquè res no diu Yaqut del significat d'aquests noms i tots són llunyans, d'Orient, sense relació amb Espanya. Pitjor que ma-

gre perquè Dozy diu i demostra que allí té el sentit de «mamelon», no pas el de 'mercat'.

Però més que atènyer-nos a l'autoritat del saber de Ribera en aquest treball juvenil (o al frívol llibret d'O-liver), hem d'escoltar la ciència arabística de Dozy (i Lane). Ell ens mostra que en l'àrab d'Espanya, i en general, en l'àrab viu o parlat, el diminutiu de *sūq* era *suyaiqa* i no pas *suyaiqa* (*Suppl.* I, 708a4 ss.). I així la construcció se'n va per terra, o almenys trontolla enormement.

Pitjor: *suyaiqa*, sí que existia però era diminutiu de *sāq* 'cama' («jambe»; també d'arrel *sqj*); i d'aplicació certament toponímica, però en un sentit ben incongruent: «mamelon qui s'élève à pic», «qu'on compare à la jambe de l'homme»; mentre que cita una escriptura en àrab granadí en hi *suyaiqa* 'mercadet'.

I en efecte aquest sí que està ben comprovat per la toponímia: *Azuqueca* de Henares, p. jud. Guadala-jara; un altre a la Manxa (p. jud. Almagro); i un barri forà i antic de la ciutat de Toledo, que ja es troba en diplomes àrabs escrit *as-sukāika* (Gonz. Palencia, *Mozárabes Toledanos*, n. 118, IV, 221). És més: això no era una mera incorrecció de moriscos espanyols; perquè venia d'Àràbia, on ja es troba, segons els antics diccs., en el dialecte dels *Temim* i del *Hedjaz* (Lane, 1472c27).

Què cal fer, doncs, descartar l'etim. àrabiga de Ribera?, i tornar a la pre-romana, ideant alguna rebuscada i excepcional explicació fonètica?

No tant ni tan poc. Expliquem-nos-ho així. SUCRO seria realment transmès pel mossàrab mantenint la *k*, perquè el mossàrab conservava les oclusives sordes entre vocals i així passaria en una forma *sūgra* a l'àrab; però provant l'àrab d'assimilar-la al seu sistema, tendiria a pronunciar-ho *suygra*; aquest, però, era contrari al sil·labisme àrab, que no admet tres consonants seguides, i per tant el simplificava en *sūyqa*; un de tants casos de deformació dels grups d'oclusiva (*u, q, r*), que l'àrab infligeix als NLL hispànics, com IPA-GRUM > PAGRU > *Pego*.²

Llavors, però, intervingué la propensió valenciana (ja morisca) a formar diminutius-afectius: estava, doncs, en potència la formació del diminutiu *suyāi-qa* en lloc del *suyqa* heretat del mossàrab; i aquest diminutiu existia ja en el lèxic semític de l'àrab: en efecte era el dim. que a priori s'havia de formar en l'arrel *sqj* 'mercat': Lane també el registra com cosa de l'àrab arcaic i purista: «more chaste». Vet aquí, doncs, la inevitable consolidació de *suyāiqa* com nom de la ciutat de Sueca, modificació de la SUCRO ibèrica per l'obra metamòrfica de l'àrab.

No seria just rebaixar massa la versemblança d'aquesta acció de l'àrab negant la realitat de l'àrab *suyāi-qa*. Partint del dim. d'aquell mot «purista» sembla que restà en ús en diverses accs. secundàries: entorn de la noció de «merchandise» (Lane), d'on potser part d'aquells NLL orientals de Yaqut; i l'Edrissí en troba